

Paljonko hammaslääkäreitä tarvitaan?

Hammaslääkäriliitto seuraa jatkuvasti hammaslääkärien työvoimatilanteen kehitystä. Viime lokaan luvut osoittivat, että kunnallisiin virkoihin on yhä vaikeampi saada hammaslääkäreitä, ja toisaalta, että yksityissektorilla on vapaata kapasiteettia. Yksityissektorin vapaa kapasiteetti pystyy kuitenkin korvaamaan vain osan terveystieteidenhammaslääkärivajeesta. Tilanne myös vaihtelee alueittain paljon. Kun potilaita hakeutuu hoitoon aiempaa enemmän, alkavat työpaineet etenkin suurimpien kaupunkien terveystieteidenhammaslääkäreissä tätä nykyä olla kestäättömät – etenkin, kun hoidon tarpeen vähenemistä ei ole näköpiirissä. Hampaallisten osuus väestöstä lisääntyy, ja samalla on lasten hampaiden terveydestä alkanut kuulua hälyttäviä arvioita.

Hammaslääkäriliitossa on tilanteesta keskusteltu vilkkaasti ja ratkaisuja etsitty. Asiaa ovat pohtineet myös niin opetus- kuin sosiaali- ja terveysministeriökin. Tilannetta ei paranna se, että kaikki pitkän aikavälin ennusteet näyttävät hammaslääkärimäärien vähenemisen nykyisillä sisäänottomäärillä. Tämä on lisännyt paineita opiskelupaikkojen lukumäärän kasvattamiseksi. Opetusministeriö on tässä tilanteessa halunnut painottaa tutkintotavoitteiden toteutumisen tärkeyttä, kun taas sosiaali- ja terveysministeriö on johonkin aikaan liputtanut aloituspaikkojen lisäämisen puolesta. On myös väläytelty Kuopion hammaslääketieteen laitoksen uudelleen avaamista.

Keväällä 2006 Liiton hallitus totesi, että tulevien vuosikymmenten hammaslääkärityövoiman tarpeen arviointi on niin vaikeaa, että asiasta tarvitaan kattava, mahdollisimman monipuolisesti asiaan vaikuttavat muuttajat huomioon ottava selvitys. Liiton aloitteesta on tutkija Liisa Suominen-Taipale Kansanterveyslaitokselta tehnyt tällaisen selvityksen, ja se valmistui toukokuussa sopivasti Hammaslääkäriliiton valtuuston kevätkokoukseen.

Selvityksessä arvioidaan työvoiman poistumaa ja toisaalta uuden työvoiman määrää, väestön kehitystä, hoidon tarpeen kehitystä, työvoiman kysynnän muutoksia, osa-aikatyötä ja hammaslääkärimäärien kehitystä nykyisten koulutusmäärien pohjalta. Keskeisimpänä päätelmänä Liisa Suominen-Taipale toteaa, että työssäkäyvien hammaslääkärien määrä vähenee vuoteen 2025 mennessä noin tuhannella nykyisestä noin 4 400:sta. Suominen-Taipale katsoo, että Suomen olosuhteisiin sopiva määrä olisi noin 4 000:n luokkaa. Erikoishammaslääkärien osalta tilanne on myös hankala, sillä heidän koulutusmääränsä ei vastaa tarvetta nytkään.

Liiton uusi valtuusto sai kovan pätkän purtavakseen kokoontuessaan ensimmäiseen varsinaiseen kokoukseen toukokuussa Naantalissa. Kaksipäiväisen kokouksen tuloksena syntyi Suomen Hammaslääkäriliiton kannanotto suun terveydenhuollon palvelujen riittävyteen, hammaslääkärimäärien kehitykseen ja hammaslääkäritarpeeseen. Valtuusto totesi, että näistä asioista keskusteltaessa on tärkeää erottaa toisistaan nykytila sekä hammaslääkärimäärien kehitys ja tarve tulevaisuudessa.

Valtuusto esittää Suomen Hammaslääkäriliiton kannanottona, että palvelujen riittävyden turvaamiseksi tällä hetkellä on yksityissektorin vapaa kapasiteetti saatava käyttöön. Lisäksi palvelujen turvaaminen etenkin pienemmillä paikkakunnilla ja syrjäseuduilla edellyttää erityistoimenpiteitä ja riittäviä kannusteita. Maan hallitusohjelmaan kirjattu hammashoidon kelakorvausten tason nosto 40 prosenttiin onkin Liitossa otettu ilolla vastaan. Tämä on ensimmäinen oikeansuuntainen toimenpide, jolla koko hammaslääkärityövoima pyritään hyödyntämään hoitoon pääsyn turvaamiseksi.

Tulevaisuuden tilanteesta Liitto toteaa kannanottonaan, että hammaslääkärimäärä nykyisillä koulutusmäärillä vähenee liikaa, minkä vuoksi koulutusta tulee lisätä. Erikoishammaslääkärien määrä kaikilla erikoisaloilla on tarpeeseen nähden riittämätön, mikä on otettava huomioon sekä perus- että jatkokoulutusmäärissä. Koulutuksen lisääminen tulee Liiton mielestä kuitenkin toteuttaa nykyisten tiedekuntien toimintana. Se voidaan toteuttaa myös alueelliset erot hammaslääkärien sijoittumisessa ja työvoimatilanteessa huomioivilla yhteistyösopimuksilla. Liitto painottaa kannanotossaan, että koulutuksen lisääminen edellyttää lisäresursseja hammaslääketieteen opetukseen.

Opetusministeri Sari Sarkomaa on 24.5. asettanut professori Risto-Pekka Happonen selvittämään hammaslääketieteen koulutuksen valtakunnallista kehittämistä. Happonen tulee esittää pitkäjänteinen hammaslääkärinkoulutuksen rakenteellisen kehittämisen suunnitelma ja tehdä ehdotus siitä, miten mahdollinen koulutusmäärien lisäys toteutettaisiin koulutuksen vaikuttavuutta ja tehokkuutta vahvistaen sekä tukien yliopistojen profiloitumista ja painoaloja. Lisäksi hänen tulee ottaa kantaa Itä-Suomen hammaslääkärivajeen korjaamiseen. Aikaa työn tekemiseen on vain neljä viikkoa, selvityksen tulee olla valmis 20.6. mennessä. Alalla odotetaan mielenkiinnolla selvitysmiehen raportin valmistumista.

PIRKKO GRÖNROOS